

ETHNOS

TIEDOTE

3/2003

Sisältö:

Sisältö:.....	2
Puheenjohtajan palsta:.....	3
Terveisiä pualta.....	3
Kansatieteilijät turisteina.....	4
Kahdeksas suomalais-unkarilainen symposium Unkarissa 25.-31.8.2003.....	4
Seminaareja.....	8
Aluekehitystyö ja kulttuurisesti kestävä kehitys.....	8
Juhlaseminaari.....	11
Ilmoitusasioita.....	11
Professori Bo Lönnqvistille kunniamerkki.....	11
Call for papers.....	11
Seurasaarisäätiön stipendejä.....	12
Jäsenmaksuista.....	12

 ETHNOS r.y.

c/o Tieteiden talo
Kirkkokatu 6 00170 Helsinki

<http://www.ethnosry.org>

Ethnos-tiedote 3/2003 helmikuu

Kansikuva: Bugacin Pustashow Unkarissa. Valok. Sanna Lillbroända 2003.

Suomen kansatieteilijöiden yhdistys Ethnos ry:n Ethnos-tiedote ilmestyy seuraavan kerran joulukussa 2003. Numeroon tarkoitettu aineisto tulee toimittaa 5.12.2003 mennessä Niklas Huldénille osoitteeseen: Etnologi / Åbo Akademi Piispankatu 13, 20500 Turku tai sähköpostitse osoitteeseen: tiedote@ethnosry.org

Ethnos ry: hallitus 2003

Puheenjohtaja Pirjo Korkiakangas, puh. (014) 2601 237 puheenjohtaja@ethnosry.org

Varapuheenjohtaja Pia Olsson puh. (09) 191 23309, pia.olsson@helsinki.fi

Kansainvälisten asioiden sihteeri: Maarit Knuuttila, puh (040) 593 5325 maaknuu@campus.jyu.fi

Museoyhdysenkilö: Aila Nieminen, seurasaarisaatio@kolumbus.fi

Seminaarisihteeri: Katriina Siivonen, puh. (02) 481 4590, katriina.siivonen@tukkk.fi

Tiedotussihteeri: Niklas Huldén, puh. (02) 215 4801, niklas.hulden@abo.fi

Sihteeri: Mari Immonen, puh 050-586 4512, sihteeri@ethnosry.org

Taloudenhoitaja: Hanna Naarmala, puh. 040-5509703., hanna.sinisalo@nic.fi

Puheenjohtajan palsta:

Terveisiä pustalta

Kolmisenkymmentä unkarilaista ja suomalaista kansatieteilijää koontui elokuun viimeisen viikon ajan Unkariin Lakitelekin kylän liepeille 8. suomalais-unkarilaisen symposiumin merkeissä esitelmin ja keskusteluin pohtimaan turismin ja kulttuurin suhteita. Koska tässä Ethnos-tiedotteessa on perusteellisempi kirjoitus symposiumin tieteellisestä ja muustakin annista, sivuan vain joitakin mieleen painuneita hetkiä. Tiiviiden esitelmäpäivien ohella ja lomassa symposiumiväki sai itsekin heittäytyä turistin rooliin ekskursioilla mm. Ópusztaszerin ulkoilmamuseoon ja pustalle suuntautuneella retkellä kokemaan ”autenttisia turistielämyksiä” pustan ”ratsastajakansan” hevosten käsittely- ja ratsastustaidoista. Myös iltavierailu paikallisessa viinikellarissa toi oman lisänsä turistisiin elämyksiimme. Etenkin paluumatka tumman tähtitaivaan alla hevosten vetämissä huojuvissa kerryissä oli eräänlainen seikkailu hevosten laukatessa ohikiitävän rekaliikenteen keskellä.

Symposiumin suomalaisten veteraaniosallistujien arvioon siitä, että tähänastisista symposiumeista saimme olla mukana parhaiten järjestetyssä, on hyvä yhtyä: unkarilaiset kollegat onnistuivat järjestelyissään erinomaisesti, ohjelma pysyi kuosissaan ja aikataulussaan, taukojakin oli ihan sopivasti, esitelmät kirvoittivat ajoittain vilkasta ajatustenvaihtoa, ruoka oli maittavaa ja runsasta ja retket onnistuneita. Kaiken lisäksi kesäinen hellesää suorastaan hiveli lämmöllään – etenkin kun tiesimme Suomessa samaan aikaan olevan hieman viileää ja sateista. Vuoden 2006 symposiumi järjestetään Suomessa, ja kuten edellä jo järjestelyistä totesin, unkarilaiset kollegamme asettivat meidät aikamoisen haasteen eteen. Ainoan pienen särön aiheutti se, että unkarilaisista eräät eivät saapuneet lainkaan paikalle, jotkut taas vain piipahtivat symposiumipaikalla. On tietysti sinänsä ymmärrettävää, että paikallisilla osallistujilla saattoi olla moniakin yhteensattumia ja päällekkäisiä tilaisuuksia ja omassa maassa ollessa tällaiset sattumat saattavat helposti viedä mukanaan.

Matkailu ja kulttuuri ovat esillä myös Ethnoksen tämän vuoden syysseminaarissa Aluekehitystyö ja kulttuurisesti kestävä kehitys 26.9. Helsingin Kansantaidekeskuksessa Tomtebossa. Seminaarin sisältö sivuaa joiltakin osin myös tulevien III Kansatieteen päivien yleistee-
maa Onko arki tavallista ja jokapäiväistä? Kansatieteen päiville ko-
koonnutaan tällä kertaa Jyväskylään 12.-13.3.2004. Päivien aikana
problematisoidaan arjen käsitettä kansatieteellisestä näkökulmasta,
kuullaan esitelmiä ja keskustellaan mm. arjen rutiineista ja rituaaleis-
ta, arkijärjestä ja uskomuksista, arjen esineistä, arjen nostalgisoitu-
misesta sekä ristiriidoista ja paradokseista. Ethnoksen puolesta toi-
von runsasta osanottoa molempiin.

Pirjo Korkiakangas

Kansatieteilijät turisteina

Kahdeksas suomalais-unkarilainen symposium
Unkarissa 25.-31.8.2003

Turismi ja sen rakennelmat olivat aiheena kahdeksannessa suoma-
lais-unkarilaisessa kansatieteen symposiumissa. Symposium järjes-
tettiin tällä kertaa Unkarissa, pustan reunalla, Lakitelekissä, noin 140
km:n päässä Budapestista. Symposiumpaikkana oli Lakitelekiin
1990-luvulla perustettu kansanopisto, joka on ollut merkittävässä
asemassa sosialistisen ajan jälkeisen unkarilaisen identiteetin raken-
tamisessa.

Symposiumin tieteellinen anti oli monipuolinen. Useimmiten esitel-
missä pysyteltiin paikallisella tasolla; tutkimuksissa käsiteltiin turisti-
kohteita, niin paikallisten kuin turistin näkökulmasta. Keksittyjen tra-
ditioiden kautta päästiin myös autenttisuuden lähteille, ja autenttisuu-
desta tulikin symposiumturistien motto ja tunnussana. Kiinnostavan
keskustelun virittivät muun muassa esitelmät, joissa pohdittiin turis-
min ja paikallisen kulttuurin kohtaamista.

Kuin johdantona turismiaiheeseen tutustuimme Budapestin etnogra-
fisen museon erikoisnäyttelyihin museonjohtaja Zoltán Fejősin joh-

dolla. Saimme nähdä analyttisen näyttelyn vanhana unkarilaisena perinteenä pidetystä uuden leivän juhlasta, Pyhän Tapanin päivästä. Näyttely kertoo kuinka juhlaperinne keksittiin 1899 maatalousministerin johdolla ja kuinka tätä kansallista juhlaperinnettä pidettiin yllä vuosikymmenten aikana ja muokattiin kulloisiinkin poliittisiin tarkoituksiin sopivaksi. Toinen mieleenpainuvista näyttelyistä esitteli taiteilijoiden ja tutkijoiden tekemiä kansanelämän kuvauksia, piirroksia ja maalauksia. Esillä oli kuvia ja aiheita, jotka olivat muuttuneet kansatieteen ikoneiksi ja joita toistettiin myös taidekuvissa. Tarkempi kuvien analyysi oli kuitenkin osoittanut, että kansanelämän kuvauksiin oli tutkijat käyttäneet taiteilijan vapautta ja lisänneet niihin elementtejä, joilla ei ollut todistettavaa vastaavuutta todellisuuden kanssa. Näyttelyt tekivät suuren vaikutuksen meihin ja herättivät toiveen nähdä enemmänkin yhtä oivaltavia näyttelyitä.

Symposiumin avajaisissa kohtasivat nuori ja varttunut tutkijasukupolvi. Eniten oli nuorentunut unkarilainen tutkijakaarti, vaikka löytyi nuorekkuutta myös suomalaisessa edustuksessa. Symposiumveteraanien Unkarin etnografisen seuran varapuheenjohtajan János Kodolányin ja puheenjohtaja Attila Paládi-Kovácsin tervetuliaispuheiden jälkeen suomalaisten kansatieteilijöiden tervehdyksen lausui Ethnoksen puheenjohtaja Pirjo Korkiakangas. Tutkijatohtori Marjut Anttonen muisteli puheenvuorossaan symposiumin historiaa ja ojensi János Kodolányille, yhdelle symposiumin isähahmoista, edellisistä seitsemästä symposiumista kootun kuvakokoelman. Ethnoksen jäsenten avustuksella koottu albumi herätti kiinnostusta niin suomalais- kuin unkarilaisryhmässäkin, mutta erityistä arvoa sille näytti antavan János Kodolányi.

Aherrus seminaariesitelmien parissa alkoi seuraavana päivänä. Mutta illalla uurastus palkittiin yllätysohjelmalla: hevoskärryjäljellä, joka vei noin tunnin ajomatkan päähän viinitilalle. Romanttinen ”kotiinpaluu” kahden lyhdyn valossa oli jännitystä täynnä; hermostuneet hevoset eivät pitäneet ohi kiitävistä rekoista ja moottoritien ylituksesta enempää kuin matkustajatkään. Painoimme pelkoamme takaa-alalle laulamalla, mutta mietimme eivätkö hevoset olleetkaan merkittävä suomalaisen kansankulttuurin osa, koska hevosaiheiset suomalaiset kansanlaulut loppuivat jo alkumatkassa.

Tieteellisen annin vastapainoksi oli järjestetty kaksi retkeilypäivää. Saimme olla osana myös autenttista turistikokemusta. Olimme kenties keskivertoturisteja hiukan kriittisempiä: tarkkailimme muita turisteja ja omaa käyttäytymistämme ja ihmettelimme turisteille tarjottua ohjelmaa. Samalla kuitenkin osasimme nauttia roolistamme turistina. Ensimmäisenä retkipäivänä vierailimme kansallisromanttisesti Unkarin syntymäpaikaksi nimetyssä Ópustaszerissa, minne oli rakennettu näyttelypaviljonkeja, ulkomuseo ja panoraamamuseo kertomaan Unkarin historian alkuvaiheista. Päivän toinen kohde oli Szegedin keskusta ja sen uskonnolliset rakennukset. Kiersimme turistioppaan kanssa synagogan kautta fransiskaani kirkkoon ja lopuksi katoliseen kirkkoon. Turistiopas sai meidät vakuuttuneeksi, että vierailimme nyt maailman parhaimmassa Szegedissä, jossa kaikki muukin näkemisen arvoinen oli – jos ei maailman tai Euroopan – ainakin Unkarin tahti Szegedin parhaita tai kauneinta.

Symposium päättyi lauantaina, jolloin ohjelmaan kuului retki pustalle. Saimme kunnan turistin tavoin nähdä Bugacin kuuluisan Pustashown. Hevospaimenet esittelivät hevosenkäsittelytaitojaan tavalla, joka herätti meissä lähinnä eläintensuojelijan vaistoja – kriittisiä turisteja kun olimme. Hevoskärryt kuljettivat meidät luonnonsuojelualueelle tutustumaan paikalliseen luontoon, mäntyihin ja katajiin. Metsässä meitä peloteltiin kertomuksilla myrkyllisistä kyykäärmeistä. Huoli oli kuitenkin aivan turhaa, sillä aina on suomalaisessa turistiryhmässä mukana ainakin yksi, joka on varautunut matkalle kyyppäkaus repussa. Illan hämärtyessä palasimme Lakitelekiin, jossa vietettiin häitä, ja saimme kuin läksiäislahjaksi nähdä mahtavan ilotulituksen.

Viimeisenä päivänä taivas itki lähtöämme Unkarista. Palasimme kotiin tyytyväisinä ja väsyneinä. Kiitoksen onnistuneesta symposiumista ansaitsevat paitsi mielenkiintoiset esitelmät ja aikaisempia kertoja kenties vilkkaampi keskustelu, myös onnistuneet järjestelyt ja mukava matkaseura.

Katri Kaunisto (kuvat: Sanna Lillbroända)

Seminaareja

Aluekehitystyö ja kulttuurisesti kestävä kehitys
Suomen kansatieteilijöiden yhdistyksen Ethnos ry:n koulutuspäivä

**Helsingissä Kansantaidekeskus Tomtebossa, Tamminiementie 1,
perjantaina 26.9.2003 klo 9.30-16.15**

Ethnoksen koulutuspäivän aikana on tavoitteena pohtia konkreettisesti tasolla mitä kulttuurisesti kestävä kehitys tarkoittaa ja mitä sen eteen tulisi tehdä aluekehitystyössä.

Aiheen kannalta oleellista on se, mitä kulttuurilla tarkoitetaan. Jos kulttuuri perinteisen määritelmän mukaisesti on jotakin ihmisestä irrallista, staattista ja tietylle alueelle tai ryhmälle ominaista homogeenista ainesta (mm. esineitä, maisemia, rakennuksia, runoja, tapoja ja leikkejä), kulttuurin suojeleminen on näiden piirteiden säilyttämistä. Jos taas kulttuuri on uudemman tieteellisen näkökannan mukaisesti

yksilöistä lähtevässä ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa jatkuvassa muutoksen prosessissa dynaamisesti muuntuvaa ja yksilöiden mukaan heterogeenisesti vaihtelevaa ainesta, tämän aineksen suojele ei enää olekaan keskeinen, vaan oleellista on se, että yksilöillä on vapaus tähän vuorovaikutukseen ja vapaus siinä tuottaa, luoda ja muuntaa kulttuurisia aineksia.

Lisäksi voi kysyä mitkä elementit ovat tärkeitä, jotta ihmisyksilöillä myös tulevien sukupolvien aikana olisi mahdollisimman hyvä elämä, mikä on kulttuurisesti kestävä kehityksen oleellinen tavoite. Miten mm. matkailu ja kulttuurin kaupallistaminen vaikuttavat tähän? Erityisesti tämä tulee lähelle kansatieteen tutkimuskohdetta - arkielämää - kun kyse on paikallisten tai alueellisten kulttuuristen ilmiöiden hyödyntämisestä matkailussa ja kulttuuriteollisuudessa. Miten tässä huomioidaan yksityisyyden suoja, oikeus vaikuttaa omasta koti-alueesta tai sen ihmisistä esitettyihin tulkintoihin ja oikeus hyötyä taloudellisesti omasta kulttuurista? Entä minkälainen voisi olla kulttuurisesti kestävä alueen imago tai kestävä kulttuurinen tuote? Miten tämä kaikki kytkeytyy taide- ja kulttuuripolitiikkaan tai aluekehitystyön linjauksiin?

Näistä asioista koulutuspäivän aikana tullaan keskustelmaan monesta näkökulmasta ja totuttuja ajatuskuvioita arvioiden ja arvottaen.

Keskustelua käydään aamupäivän alustusten pohjalta ohjatusti iltapäivän verstaissa. Osanottajat jaetaan 10-15 hengen ryhmiin, joissa kaikissa teemana on **kulttuurin käyttö aluekehitystyössä kestävä kehityksen periaatteiden mukaan.** Tavoitteellinen verstastyöskentely jakautuu eri vaiheisiin. Ensin kartoitetaan aihepiiriin liittyviä ongelmia ja vaikeuksia. Seuraavaksi määritellään niistä keskeisimmät, minkä jälkeen valittujen painopisteiden pohjalta ideoidaan toimintaehdotuksia. Ideoinnissa visiot kulttuurisesti kestävästä kehityksestä ja aluekehitystyöstä ovat keskeisiä, samaten visioita pohjustavat arvokeskustelut. **Verstastyöskentelyn tavoitteena on tuottaa erilaisia pitkän tähtäimen toimintaehdotuksia aluekehitystyölle kulttuurisesta näkökulmasta.**

Ohjelma

9.30–10.00 Ilmoittautuminen

10.00-10.10 Seminaarin avaus, seminaarisihteeri, FM Katriina Siivonen, Ethnos ry.

Puheenjohtaja FM Katriina Siivonen

10.10-10.30 **Toiminnanjohtaja Tuulikki Karjalainen, Kuhmon kamarimusiikki:** Aluekehitystyö ja kulttuurisesti kestävä kehitys kulttuurihankkeen näkökulmasta

10.30-10.50 Kahvi

10.50-11.10 **Erikoissuunnittelija Eira Saari-Lahoniitty, Varsinais-Suomen liitto:** Aluekehitystyö ja kulttuurisesti kestävä kehitys maakuntaliiton näkökulmasta

11.10-11.30 **Ylitarkastaja Pirkko Liisi Kuhmonen, Opetusministeriö:** Aluekehitystyö ja kulttuurisesti kestävä kehitys taide- ja kulttuuripolitiikan näkökulmasta

11.30-13.00 Lounas Seurasaarella

13.00-15.00 **Verstastyöskentelyä** 4 ryhmää, vetäjät FM Aila Nieminen, FT Pia Olsson, FM Katriina Siivonen ja FM Eeva Uusitalo

Puheenjohtaja FT Pirjo Korhonen

15.00-15.20 **Professori Anna-Maria Åström, Åbo Akademi:** Kulttuuri – rakenne vai sisältö?

15.20-16.00 Verstastyöskentelyn esittely ja keskustelu

16.00-16.15 Yhteenveto ja päätös

Koulutuspäivä on avoin kaikille. Paikalle toivotaan aluekehitystyössä ja kulttuurialalla toimivia tai niistä kiinnostuneita keskustelemaan ja työskentelemään yhdessä.

Koulutuspäivään ilmoittaudutaan 19.9.2003 mennessä Ethnos ry:n sihteerille Mari Immoselle (sihteeri@ethnosry.org, puh. 050 586 4512) tai seminaarisihteerille Katriina Siivoselle (katriina.siivonen@tukkk.fi, puh. (02) 4814 590)

Osallistumismaksu on 12,- € ja se maksetaan 19.9.2003 mennessä Ethnos ry:n tilille SAMPO 800013-952844. Maksettaessa kaikkien on käytettävä viitenumerona numeroa 18872. Ohjelmaan kuuluvat kahvit ja lounas ovat omakustanteisia.

Juhlaseminaari

Seurasaarisäätiö järjestää Emil ja Lempi Hietasen rahaston 10-vuotisjuhlaseminaarin 30.10.2003 klo 12.15-16.15 Tieteiden talossa (H 505), Kirkkokatu 6, Helsinki.

Seminaarissa luodaan katsaus Emil ja Lempi Hietasen rahastosta myönnettyjen tutkimusstipendien aiheisiin ja Emil Hietasen elämään.

Seurasaarisäätiön tiederahasto, Emil ja Lempi Hietasen rahasto, perustettiin vuonna 1993 helsinkiläisen pariskunnan testamenttivaroin. Merimies Emil Hietanen ja sairaalan keittäjänä työskennellyt Lempi Hietanen olivat lapseton pariskunta, joka halusi turvata säästäväisyydellä kerätyn omaisuutensa säilymisen testamenttaamalla sen Seurasaarisäätiölle.

Seminaariin on vapaa pääsy ja se on osallistujille maksuton.

Ilmoitusasioita

Professori Bo Lönnqvistille kunniamerkki

Ruotsin hovi myönsi kuninkaallisten elokuun lopun Suomen vierailulla suomalaisille kunniamerkkejä, joista osansa saivat myös Jyväskylän vierailupäivän isännät. Yksi heistä oli Jyväskylän yliopiston etnologian professori Bo Lönnqvist, jolle myönnettiin Pohjantähti-ritarikunnan komentajamerkki.

Call for papers

Ethnologia Scandinavica vuoden 2004 volyymiin pyydetään 8-10 liuskan artikkeleita aiheena "Style" – Tyyli. Artikkelien toivotaan esittävän uusia pelinavauksia aiheeseen. Deadline tammikuun 2004 alku. Yhteydenotto professori Bo Lönnqvistiin sähköpostilla: bossel40@hotmail.com

Seurasaarisäätiön stipendejä

Kansatieteelliseen tutkimukseen Suomessa on haettavissa stipendejä Seurasaarisäätiön Emil ja Lempi Hietasen rahastosta.

Vapaamuotoisessa hakemuksessa tulee olla tutkimussuunnitelma lähdeluetteloineen, rahoitussuunnitelma, henkilötiedot ja tiedot aiemmasta tieteellisestä toiminnasta.

Hakemukset liitteineen osoitetaan Seurasaarisäätiön hallitukselle ja niiden tulee olla perillä perjantaina 26.9.2003 klo 16.00 mennessä osoitteessa Tamminiementie 1, 00250 Helsinki.

Tiedustelut: Pääsihteeri Aila Nieminen, puh. (09) 484 234

Jäsenmaksuista

Jos viime tai tämän vuoden jäsenmaksu on jäänyt maksamatta, sen voi vielä suorittaa Ethnos ry:n tilille SAMPO 800013-952844 viitenummerolla 17996. Jäsenmaksu on 20 € varsinaisilta jäseniltä ja 10 € opiskelijoilta. Ethnologia Fennica sisältyy hintaan.

Huom. niille Ethnos ry:n jäsenille, jotka eivät ole maksaneet jäsenmaksuaan kahteen vuoteen, ei enää lähetetä jäsenpostia.

Jäsenmaksun maksamalla varmistat, että saat jäsenpostisi kotiin kannettuna jatkossakin!